

Margaret Atvud

POSLE POTOPA, MI
(*The Circle Game*, 1966)

Mi mora da smo jedini
ostali, u izmaglici koja se digla
svuda okolo pa
i u ovim šumama

ja prelazim preko mosta
ka bezbednoj uzvišici
(vrhovi drveća su poput ostrva)

skupljam upale
kosti utopljenih majki
(čvrste i oble u mojim šakama)
dok bela izmaglica zapljuskuje mi
noge kao voda;

mora da ribe plivaju
dole u šumi ispod nas,
kao ptice, od drveta do drveta
a milju dalje
grad, širok i tih,
leži izgubljen, duboko pod morem.

Ti šetkaš pored mene, pričaš
o lepoti jutra,
i ne znajući čak
da je bio potop,

bacaš male oblutke
nasumično preko ramena
u duboki gusti vazduh,

i ne čuješ prve nesigurne
korake gotovo rođenih
koji nam (polako) prilaze s leđa,
i ne vidiš
skoro ljudska
zverska lica kako se uobličuju
(polako)
iz kamena.

PUTOVANJE U UNUTRAŠNJOST (*The Circle Game*, 1966)

Ima sličnosti
 primećujem: da se brda
 koja oči ravnaju kao zid, stopljena
 u jedno, otvaraju kako se krećem
 da me propuste; postaju
 beskonačna kao prerije; da drveće
 raste vižljasto, da im je korenje
 često u glibu; da je ovo siromašna zemlja;
 da se litica ne poznaje
 kao hrapava osim pod rukom i da je
 stoga nedostupna. Uglavnom
 da putovanje nije lagano kretanje
 od mesta do mesta, istačkana
 linija na mapi, lokacija
 iscrtana na kvadratnoj površini
 već da se krećem okružena umršenim
 granama, mrežom vazduha uz smenu
 svetla i tame, u svako doba;
 da nema odredišta
 osim ovog.

Ima razlika
 naravno: nema pouzdanih karata;
 još važnije, pažnju odvlače sitni detalji:
 cipela ti je u kupinama ispod stolice
 gde ne treba da bude; sjajne
 bele pečurke i nož za guljenje
 na kuhinjskom stolu; rečenica
 koja mi prelazi put, natopljena kao oboreno deblo
 pored kog sam sigurno prošla juče

(da li ja to

opet hodam ukrug?)

ali uglavnom opasnost:
 mnogi su ovde bili, ali samo
 neki su se bezbedno vratili.

Kompas ne vredi ničemu; kao ni
 pokušaj da se orijentišeš
 po kretanju sunca,
 koje je promenljivo;

a reči su ovde besmislene
kao dozivanje u praznoj
divljini.

Šta god da radim
moram ostati hladne glave. Znam
da mi je lakše zauvek se izgubiti
ovde nego u drugim krajevima

ISTRAŽIVAČI

(The Circle Game, 1966)

Istraživači će doći
za nekoliko minuta
i pronaći ovo ostrvo.

(To je zakržljalo ostrvo,
kamenito, ima prostora
samo za nekoliko stabala, na tankom
sloju zemlje; jedva
veće od kreveta.

Zbog toga
ga nisu spazili
do sada)

Već se njihovi čamci bliže,
zastave vijore,
vesla probijaju kroz vodu.

Oduševiče se
i uzvikivati kad saznaju
da postoji nešto
što ranije nisu pronašli,

mada ovo ostrvo neće pružiti
mnogo više od uporišta:
malo je toga za istraživanje;

ali iznenadiće se

(još ih ne vidimo;
znamo da sigurno
dolaze, jer oni uvek dolaze
s nekoliko minuta zakašnjenja)

(neće moći
 da odrede koliko dugo
 smo bili nasukani, niti zašto,
 niti, po ovim
 oglodanim kostima,
 ko je bio preživeli)

kad vide dva kostura

OPASNO JE ČITATI NOVINE (*The Animals in That Country*, 1968)

Dok sam ja pravila skladne
 kule u bazenčiću sa peskom,
 žurno iskopane jame
 punile su se naguranim leševima

a dok sam hodala do škole
 okupana i očešljana, moja stopala
 što su gazila po pukotinama u cementu
 detonirala su crvene bombe.

Sad sam odrasla
 i pismena i sedim u stolici
 tiha poput fitilja

a džungle su u plamenu, šikara
 je nabijena vojnicima,
 imena na komplikovanim
 mapama nestaju u dimu.

Ja sam uzrok, ja sam zaliha hemijskih
 igračaka, telo mi je
 smrtonosna naprava,
 pružam ruke iz ljubavi, ruke su mi puške,
 dobre namere sasvim ubitačne.

Čak i moje
 pasivne oči preobražavaju
 sve što pogledam u rošavo
 crno-belo ratne fotografije,
 kako
 da se zaustavim

Opasno je čitati novine.

Kad god pritisnem tipku
električne pisaće mašine,
dok govorim o mirnom drveću

još jedno selo eksplodira.

PROCEDURE ZA PODZEMLJE (*Procedures for Underground*, 1970)

(Severozapadna obala)

Država ispod
tla ima zeleno sunce
a reke teku unazad;

drveće i kamenje je isto
kao što je ovde, ali pomerenom.
Oni što tamo žive uvek su gladni;

od njih možeš da naučiš
mudrost i veliku moć,
ako uspeš da se bezbedno spustiš i vratiš.

Moraš potražiti tunele, životinjske
jazbine ili pećinu u moru
koju čuva kameni čovek;

kad budeš dole naći ćeš
one koji su ti nekad bili prijatelji
ali biće izmenjeni i opasni.

Odupri im se, pazi
da nikada ne pojedješ njihovu hranu.
Posle, ako preživiš, moći ćeš

da ih vidiš kad zavrebaju kao vetrovi,
kao slabašni zvuci u našem selu. Ti ćeš
nam reći njihova imena, šta im je po volji, ko

ih je naljutio zaboravivši ih.
Zbog ovog dara, kao i svih darova, moraćeš
Propatiti: oni iz zemlje ispod

uvek će biti sa tobom, šaputaće
pritužbe, pozivajući te
nazad dole; dok među nama ovde

ti hodaćeš umotano u nevidljivi
ogrtač. Malo njih će tražiti tvoju pomoć
s ljubavlju, niko bez straha.

NJIHOVI STAVOVI SE RAZLIKUJU *(Power Politics, 1971)*

I

Da bismo se
razumeli: ništa
osim toga, & da bismo to izbegli

Obustaviću svoju potragu za
klicama ako budeš držao
prste dalje od mikrofilma
sakrivenog u mojoj koži

II

Ja prilazim ovoj ljubavi
kao biolog
navlačeći gumene
rukavice & beli mantil

Ti bežiš od nje
kao odbegli politički
zatvorenik, a nije ni čudo

III

Ispružio si ruku
uzela sam ti otiske

Tražio si ljubav
dala sam ti samo opise

Molim te umri rekla sam
da mogu da pišem o tome

Na kraju krajeva ti si sasvim
običan: 2 ruke 2 noge
glava, prihvatljivo
telo, prsti na nogama & rukama, nešto
ekscentričnosti, nešto iskrenosti
ali ne previše, previše
odlaganja & kajanja ali

prilagodićeš se, poštujući
rokove i druge
ljude, pretvarajući se da voliš
pogrešnu ženu neko
vreme, slušajući kako ti se mozak
skuplja, a dnevnici
šire dok ti stariš,

stareći, naravno da ćeš
umreti ali ne još, nadživećeš
čak i moja izobličenja tebe

i ne postoji ništa što
želim da uradim povodom činjenice
da si nesrećan & bolestan

ti nisi bolestan & nesrećan
samo živ & zaglavljen tu.

**ŽENA KOJA SE NIJE MOGLA POMIRITI
SA SVOJIM DEFEKTNIM SRCEM**
(*Two-Headed Poems*, 1978)

Ne mislim na simbol
ljubavi, oblik slatkiša
za ukrašavanje torti,
srce koje treba
da pripada ili da se slomi;

mislim na ovaj grumen mišića
što se steže kao oderan biceps,
purpurnoplav, kože od loja,

kože od hrskavice, na ovog osamljenika,
ovog pećinskog pustinjaka, bezoklopnu
kornjaču, ovaj pun udisaj krvi,
ne pun tanjir radosti.

Sva srca plutaju u sopstvenim
dubokim okeanima bez svetla,
mokra crnim i svetlucavim,
sa svojih četvoro usta gutaju kao ribe.
Za srca se kaže da lupaju:
ovo se može očekivati, srce se
redovno bori protiv utapanja.

Ali srca većinom kažu, ja hoću, hoću,
hoću, hoću. Moje srce
je dvoličnije,
mada nije blizanac, kako sam nekad mislila.
Ono kaže: hoću, neću,
hoću, a onda stanka.
Tera me da slušam,

a noću ono je infracrveno
treće oko koje ostaje otvoreno
dok druga dva spavaju
ali odbija da kaže šta je videlo.

Neprekidno mi dosađuje
u ušima, uhvaćeni noćni leptir, šepavi bubanj,
detetova pesnica koja tuče
po krevetnim oprugama:
hoću, neću.
Kako da čovek živi sa takvim srcem?

Odavno sam prestala da pevam
njemu, nikada neće biti zadovoljno ni uljuljkano.
Jedne noći ću mu reći:
Srce, stani malo,
i ono staće.

ŽENA SE MIRI SA SVOJIM DEFEKTNIM SRCEM (*Two-Headed Poems*, 1978)

Nije tvoj hromi ritam ono što
nisam mogla oprostiti, ni tvoja tamnocrvena
gola glava lešinara

već stvari koje si sakrilo:
pet reči i moj izgubljeni
zlatni prsten, fina plava šolja
za koju si reklo da je slomljena,
onaj štos lica, sivih
i presavijenih, tvrdilo si
da smo ih oboje zaboravili,
druga srca koja si pojelo
i sve ono odbačeno vreme koje si sakrilo
od mene, rekavši da se nije desilo.

Eto to, a i ono kako
se nisi dalo uhvatiti,
lukava ptico bez perja, debela grabljivice
što pevaš promuklu isprekidanu pesmu
sa svojim kandžama i pohlepnim okom
vrebáš visoko u sunčevim zalaskom rastopljenom
nebu iza moje leve krpene dojke
da bi zaskočilo strance.

Koliko sam ti puta rekla:
civilizovani svet je zoo-vrt,
a ne džungla, ostani u svom kavezu.
A onda povici
krvi, bes dok se bacakaš
o moja rebra.

Da se ja pitam, zadavila bih te
rado s obe ruke,
zgnječila te da se zatvoriš, kao i
tvoje radosno cviljenje.
Život klizi lakše bez srca,
bez tog nesposobnog amblema,
tog ucrvalog lava, svrake, ljudožderskog
orla, škorpiona sa njegovim metalnim varkama
mržnje, te vulgarne magije,
tog organa veličine i boje

ošurenog pacova,
tog spaljenog feniksa.

Ali doguralo si me dovde,
stara pumpo, i privezani smo
zajedno kao zaverenici, što
i jesmo, a i podjednako smo nepoverljivi.
Znamo da, izuzevši nesrećne slučajeve,
jedno od nas će konačno
izdati ono drugo; to kad se desi,
ja odoh u urnu, ti u teglu.
Do tada, imamo klimavo primirje,
i uvažavanje među kriminalcima.

**BELEŠKE ZA PESMU KOJA SE
NIKADA NE MOŽE NAPISATI**
(*True Stories*, 1981)

Za Karolin Forke

I

Ovo je mesto
za koje bi radije da ne znaš,
ovo je mesto koje će se naseliti u tebi,
ovo je mesto koje ne možeš zamisliti,
ovo je mesto koje će te konačno poraziti

tamo gde se reč zašto suši i prazni.
Ovo je glad.

II

Nema pesme koju možeš napisati
o tome, pešćane jame
gde su mnogi sahranjeni
& otkopani, s tragovima neizdrživog
bola još vidljivim na njihovim kožama.

Ovo se nije desilo prošle godine
Ni pre četrdeset godina već prošle nedelje.

Ovo se događalo,
Ovo se događa.

Pravimo vence prideva za njih,
brojimo ih kao zrna,
pretvaramo u statistiku & litanije
i u pesme poput ove.

Ništa ne vredi.
Ostaju ono što jesu.

III

Žena leži na vlažnom cementnom podu
ispod beskrajne svetlosti,
ubodi igle na njenim rukama tu su
da bi ubili mozak
i pita se zašto umire.

Umire jer je rekla.
Umire zbog reči.
Njeno telo, nemo
i bez prstiju, piše ovu pesmu.

IV

Nalikuje operaciji
ali nije

niti je, uprkos raširenim nogama, roktanju
& krvi, porođaj.

Delom je to posao,
delom prikaz veštine
kao koncert.

Može biti urađeno loše
ili dobro, govore oni sebi.

Delom je umetnost.

V

Činjenice o ovom svetu viđene jasno
vide se kroz suze;
zašto mi onda govore
da mi nešto nije u redu s očima?

Videti jasno i ne ustuknuti,
ne odvratiti pogled,
to je agonija, oči zalepljene otvorene
pet centimetara od sunca.

Šta ti to onda vidiš?
Je li to ružan san, halucinacija?
Je li vizija?
Šta čuješ?

Žilet preko očne jabučice
detalj je iz jednog starog filma.
Takođe je i istina.
Svedočenje moraš podneti.

VI

U ovoj zemlji možeš da kažeš šta hoćeš
jer te ionako niko neće slušati,
dovoljno je bezbedno, u ovoj zemlji možeš probati da napišeš
pesmu koja se nikad ne može napisati,
pesmu koja ne izmišlja
ništa i ne opravdava ništa,
jer ti izmišljaš i opravdavaš sebe svaki dan.

Negde drugo, ova pesma nije izmišljotina.
Negde drugo, ova pesma zahteva hrabrost.
Negde drugo, ova pesma se mora napisati
jer su pesnici već mrtvi.

Negde drugo, ova pesma se mora napisati
kao da si već mrtav,
kao da se više ništa ne može učiniti
ni reći da se spaseš.

Negde drugo moraš napisati ovu pesmu
jer se nema šta više uraditi.

NEVIDLJIVI ČOVEK

(Dearly, 2020)

Bio je to problem u stripovima:
nacrtati nevidljivog čoveka.
Rešavali su ga istačkanom linijom
koju niko osim nas ne vidi,

nas sa prćastim nosevima priljubljenim uz papir,
nevidljivo staklo između nas i mesta
na kom nevidljivi ljudi mogu postojati.

On je taj koji me čeka:
jedan nevidljivi čovek
definisan tačkastom linijom:

oblik odsustva
na tvom mestu za stolom,
dok sediš prekoputa mene,
jedeš tost i jaja kao obično
ili hodaš napred stazom za kola,
uz šuškanje opalog lišća,
neznatno zgušćavanje vazduha.

To si ti ubuduće,
oboje to znamo.
Bićeš ovde ali ne ovde,
mišićno pamćenje, kao kačenje šešira
na kuku koja više nije tu.

(S engleskog prevela Bojana Aćamović)